

مناطق آزاد

تجاری-صنعتی

و تجارب دیگران

در شماره گذشته نشریه، گزارش‌های ویژه‌ای تحت عنوان مناطق آزاد تجاری، صنعتی به نظر خوانندگان رسید.

باتوجه به اهمیت ایجاد چنین مناطقی «گزارش» سلسله مطالبی برای آشنایی با تجارب سایر کشورهای جهان تهیه کرده است.

در این شماره، ضمن بررسی دو منطقه آزاد تجاری مازان MAZAN و ابری IRI امتیازات چنین سرمایه‌گذارهایی را برشمرده‌ایم. هم‌اینک شما را به مطالعه این بخش دعوت می‌کنیم:

مقدمه

بسیاری از کشورهای در حال توسعه، در راستای ایجاد و توسعه صنایع همسو یا صادرات، ایده منطقه عملیات صادراتی یا منطقه آزاد (Export Processing Zones "EPZ) را مورد توجه فراوان قرار داده‌اند. طی دهه‌های اخیر در بیش از ۷۵ کشور جهان تعداد EPZ ها از دوست به سیصد و پنجاه منطقه افزایش یافته است و نمونه‌های مستعارف آنها را در مکزیکو، هند، سنگاپور، سری‌لانکا و کره می‌توان سراغ گرفت.

در ۱۹۸۰، دولت کره به منظور تسهیل در سرمایه‌گذاری داخلی و تشویق سرمایه‌گذاران کره‌ای به آنها اجازه داد تا در شرکت‌های تجاری EPZ ها مشارکت کنند، نتیجه روند محلی کردن سرمایه تا پایان ۱۹۸۹، این شد که ۲۸ شرکت کره‌ای در EPZ به فعالیت پرداختند.

کلیات طرح منطقه عملیات (پردازش) صادراتی (Export Processing Zone)

الف - اهداف

صرفاً در چهارچوب استراتژی توسعه اقتصادی می‌توان هدف از ایجاد EPZ ها در کره را درک کرد. دولت کره در اواخر ۱۹۶۹، جهت فعالتر کردن سرمایه‌گذاری‌های خارجی تصمیمی قاطع اتخاذ کرد و به منظور تشویق سرمایه‌گذاران خارجی که مایل به صادرات تمام محصولات خود بوده و خواهان حداقل تماس با اقتصاد داخلی

هستند، قانون تاسیس مناطق آزاد صادراتی (FEZEA) را از تصویب گذراند، که از اول ژانویه ۱۹۷۰ به اجرا درآمد.

در قانون (FEZEA) اهداف عمومی به این شرح تصریح شده‌اند: شتاب در توسعه اقتصادی از طریق جذب سرمایه‌های خارجی، افزایش صادرات، افزایش فرصتهای اشتغال و تسهیل در انتقال تکنولوژی و فنون.

بدین ترتیب دو EPZ در کره تاسیس شد یکی در مازان واقع در استان کیونگنام Kyongnam و دیگری در ابری واقع در استان چونبوک Chonbuk.

ب - ساخت و مدیریت EPZ

منطقه صنعتی به‌شکلی طرح‌ریزی شده است که شرکت‌هایی با سرمایه‌گذاری خارجی بتوانند مواد خام یا کالای نیمه تمام را وارد کنند و بدون پرداخت عوارض ضمن انجام عملیاتی (پردازشی) آنها را صادر کرده و یا به مرحله نهایی تولید برسانند و یا محصولات صادراتی را مونتاژ نمایند.

وزارت صنعت و تجارت (MTI) EPZ ها را برمی‌گزینند، و زمانی‌که EPZ برگزیده می‌شود، ویژگیهای اماکن تضمینی یا گرو (Bonded area) را خواهد داشت که در آن مقررات و قوانین مربوطه در کل و یا در جز لغو یا سست می‌گردد. پرداخت گمرکی نیز موقوف به زمانی می‌شود که از مواد اولیه وارده به منطقه آزاد، کالایی ساخته شود و به خارج از آنجا صادر گردد. اما در هر حال، «شرکت‌های دست‌اندرکار در EPZ برخلاف سایر موارد مجاز خواهند بود، بدون کسب مجوز از دولت، مواد اولیه وارد نمایند.» EPZ محلی است صنعتی که دولت در آنجا امکانات متعددی را جهت اجاره ایجاد می‌کند، از جمله این امکانات محل کارخانه و ساختمان استاندارد آن است که برای استفاده در اختیار موسسات شرکت‌کننده در EPZ گذاشته می‌شود. EPZ ناحیه‌ای است صنعتی که شرکت‌های تجاری موجود در آن، مشمول امتیازات قانونی مختلف و نظام مالیات‌بندی تشویقی می‌گردند. تمامی خدمات اداری از جمله صدور مجوز سرمایه‌گذاری خارجی در خود EPZ صورت می‌گیرد.

مدیر کل اداری منطقه آزاد صادراتی علاوه بر وظایف ارائه خدماتی که در زیر به آنها اشاره خواهد شد، مسئولیت نظارت بر ادارات مستقر در EPZ نظیر اداره گمرک، اداره مهاجرت اداره پست، اداره کار، اداره قرنطینه، آتش‌نشانی و اداره پلیس را عهده‌دار می‌باشد.

خدماتی که توسط بخش اداری منطقه آزاد صادراتی ارائه می‌گردند به قرار زیر می‌باشند:

- ۱) حفاظت از کالاها و املاک دولتی
- ۲) وصول درآسند حاصله در EPZ و بستن

قرارداد برای اجاره زمین و کارخانه استاندارد
۳) صدور مجوز و نظارت بر شرکت‌های تحت حمایت

۴) مدیریت بر صنایع و خدمات همگانی (مانند برق و تلفن و آب) و امکانات رفاهی
۵) خدمات بیمه حوادث صنعتی
۶) خدمات همکاری کارگر و کارفرما
۷) مدیریت ایمنی

۸) وصول، بررسی و به جریان انداختن تقاضا نامه‌های مربوط به صدور مجوز سرمایه‌گذارهای خارجی

۹) وصول و به جریان انداختن تقاضا نامه‌های مربوط به جذب تکنولوژی

۱۰) صدور مجوز صادرات و واردات و

موضوعات مربوط به افزایش صادرات

۱۱) بازرسی کالاها صادراتی و وارداتی

۱۲) موضوعات مربوط به حمل موقت کالاها به بیرون از منطقه آزاد

اشاره به این نکته ضروری است که ایجاد

EPZ ها در کره جنوبی در راستای جذب سرمایه

خارجی صورت گرفت، از شصتین EPZ به این

سو، ورود سرمایه خارجی که هم شامل

سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی می‌شد و هم انتقال

تکنولوژی را برمی‌انگیخت، در رشد سریع

اقتصادی سهم بسزایی داشت. همانگونه که

اندکی بعد به آن خواهیم پرداخت، کلیه

سرمایه‌گذاران خارجی به‌شکل یکنواخت و

همانگ، مشمول معافیت مالیات شرکت‌های

سهامی، مستغلات، درآمد و عوارض گمرکی

می‌شوند.

در چنین اوضاع و احوالی، همانطور که در آغاز

انتظار می‌رفت، برپایی در کشور میزبان و

در میان سرمایه‌گذاران خارجی شوق و ذوق فراوان

برانگیخت.

اما اگر EPZ های کره جنوبی را با مناطق

صنعتی از حیث ابعاد مقایسه کنیم با تجزیه و

تحلیلی ساده در می‌یابیم که سهم کل EPZ ها

در صادرات، تعداد کارکنان نسبت به کل نیروی

کار و میزان تبادلات ارزی انجام شده در آنها، اگر

نگریم قابل چشم‌پوشی است، لاقلاً کمترین

است.

آینده EPZ های کره نویدبخش نیست.

گسترش EPZ های موجود یا ایجاد EPZ های

جدید چندان محتمل بنظر نمی‌رسد. مسئله عاجل

سیاست‌گذاران اینست که چگونه از EPZ ها برای

سایر مقاصد بهره‌برداری کنند. شماری از

شرکت‌های خارجی دست‌اندرکار در EPZ ها

اساساً به بهره‌برداری از نظام مالیات‌بندی

تشویقی و نیروی کار ارزان تمایل دارند. اما تنی

چند از سرمایه‌گذاران خارجی، به صراحت بیان

داشته‌اند که قصد دارند دارائی‌ها و سرمایه‌های

خود را جمع‌آوری کنند و آنها را به وطن خود

بازگردانند.